

PAR VALSTS BUDŽETA IZDEVUMU PĀRSKATĪŠANAS 2017., 2018. UN 2019. GADAM REZULTĀTIEM UN PRIEKŠLIKUMI PAR ŠO REZULTĀTU IZMANTOŠANU LIKUMPROJEKTA “PAR VIDĒJA TERMIŅA BUDŽETA 2017., 2018. UN 2019. GADAM” UN LIKUMPROJEKTA “PAR VALSTS BUDŽETU 2017. GADAM” IZSTRĀDES PROCESĀ

IZDEVUMU PĀRSKATĪŠANAS TVĒRUMS

Ministru kabinets 2016. gada 1. martā apstiprināja izdevumu pārskatīšanas tvērumu:

1. valsts budžeta elastības instrumentu ietekme uz valsts budžeta finansējuma mērķtiecīgu izlietošanu; atsevišķu izdevumu veidu horizontāla analīze, kur ir pielietojamas atsauces vērtības uz tirgus cenām, kur ir konstatējamas ekonomiski neracionālas vidēja termiņa izdevumu izmaiņu tendences vai izdevumu mainība nesaistīta ar sociālekonomisko raksturlielumu izmaiņām.
2. valsts budžeta attīstības daļas izdevumu (pasākumu) analīze, identificējot aktualitāti zaudējušus vai neīstenotus pasākumus, kā arī pasākumus, kam konstatētas būtiskas novirzes no sākotnēji izvirzītajiem mērķiem.
3. par prioritāri izvērtējamām noteikt veselības nozari, tās saistīti ar labklājības nozari valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu kontekstā; kā arī izglītības nozari.
4. izveidot pastāvīgu valsts budžeta izdevumu attiecināšanas uzskaites modeli hierarhiski augstākajos attīstības plānošanas dokumentos noteikto pasākumu finansēšanai; izveidot un ieviest pastāvīgu nozarēs ieguldītā finansējuma un īstenotās nozaru politikas efektivitātes un ekonomiskuma analīzes metodiku.

IZDEVUMU PĀRSKATĪŠANAS REZULTĀTĀ KONSTATĒTIE FINANSIĀLIE RESURSI

Izdevumu pārskatīšanas rezultāti tika pieņemti Ministru kabinetā 2016. gada 31. maijā.

Kopējie izdevumu pārskatīšanas rezultāti 2017. gadam tika konstatēti 61,3 miljonu eiro apmērā, kas nodrošināja papildu līdzekļus gan nozaru ministriju iekšējām, gan kopējām valdības prioritātēm:

- valdības prioritātēm 32,6 miljoni eiro;
- ministriju iekšējām prioritātēm 28,7 miljoni eiro.

Izdevumu pārskatīšanas metode	2017	2018
Apkure un degviela – analizēta izdevumu tendence salīdzinājumā ar tirgus cenām	3 970 124	3 825 381
Apstākļu aktualizācija – veikta analīze par normatīvo aktu terminētu pasākumu finansēšanas pārtraukšanu, izdevumu precizēšanu atbilstoši aktualizētajām IKP prognozēm, kā arī izdevumu precizēšanu, pārskatot procentu likmes u.c	21 684 364	20 182 112
Ieņēmumu neizpilde – analizēta sistēmātiska mērķfinansējuma neiekasēšana izdevumu segšanai, piemēram, atsevišķu plānoto ieņēmumu no nodevām neiekasēšana	8 046 552	8 046 552
Izdevumu neizpildes – analizēti regulāri līdzekļu atlikumi no 2013.gada līdz 2015.gadam	2 964 628	2 964 628
Izdevumu pārdales – analizētas sistēmātiskas un resursietilpīgas pārdales no vienas budžeta programmas uz citām budžeta programmām no 2013.gada līdz 2015.gadam	20 065 043	19 804 170
Pārdales no JPI – analizētas veiktās pārdales no JPI piešķiruma no 2013.gada līdz 2015.gadam	819 647	819 647
Politikas maiņa – analizēta nepieciešamība veikt tiesību aktos noteiktās politikas izmaiņas, kam ir ietekme uz ieņēmumiem un izdevumiem	2 253 473	4 248 709
Sasaiste ar rezultātiem – analizēta rezultatīvā rādītāja korelācija ar finansējumu u.tml.	1 539 442	1 445 855
Kopā:	61 343 273	61 337 054

VALSTS BUDŽETA IZDEVUMU PĀRSKATĪŠANAS IEGUVUMI UN REZULTĀTI

Izdevumu pārskatīšanas metodes

Publisko izdevumu sasaiste ar rezultātiem

- Mērinstrumentu paneļa ieviešana ļāva saistīt budžetu ar politikas rādītājiem. Līdz ar to kopš 2017. gada tika mainīti budžeta paskaidrojumi, ieviešot politikas un resursu vadības kartes, caur kurām tiek sniegta informācija par ieguldītajiem resursiem (finanšu un cilvēkresursiem) nozaru politikas rezultātu sasniegšanai un par ieguvumiem sabiedrībai. Katras nozares politikas un resursu vadības kartēs ir noteikti nozaru mērķi, investīciju rādītāji, politikas, darbības rādītāji un kvalitātes rādītāji.

- Lai īstenotu labāko starptautisko praksi, Finanšu ministrijai jānodrošina interaktīva budžeta infografika, kas ļauj lietotājam iepazīties ar deviņām budžeta investīciju jomām (piemēram, veselība, izglītība, sociālā aizsardzība u.c.) un piešķirto finansējumu, kā arī uzziņāt detalizētu informāciju par investīciju virzieniem katrā jomā un finansējuma avotiem. Papildus sniegta informācija par rezultātiem, kas sagaidāmi no valsts budžeta finansējuma ieguldīšanas attiecīgajā jomā.

Valsts budžeta elastības instrumentu analīze

- Analizējot slimības lapu skaita pieaugumu un slimības pabalstu izmaksu pieaugumu, Labklājības ministrijai sadarbībā ar Veselības ministriju un Ekonomikas ministriju tika lūgts izstrādāt risinājumu situācijas stabilizēšanai. Rezultātā kopš 2018. gada tika veikti grozījumi normatīvajā aktā, iekļaujot slimības pabalstu kvalifikācijas periodu (nosakot apdrošināšanas stāžu 3 mēneši pēdējos 6 mēnešos vai 6 mēneši pēdējos 24 mēnešos), ierobežojot tiesības uz slimības pabalstiem, ja darba nespēja iestājusies mēneša laikā pēc tam, kad persona beigusi būt darba ņēmējs, un korekcijas vidējās iemaksu algas aprēķinā. Ietaupījumi 2017. gadā tika lēsti EUR 2,7 miljonu eiro apmērā, 5,2 miljoni eiro 2018. gadā un 5,3 miljoni eiro 2019. gadā.
- Pilnveidot procesuālajā likumā paredzēto papīra dokumentu piegādes un izsniegšanas kārtību, Tieslietu ministrijai tika uzdots izstrādāt grozījumus normatīvajos aktos. Grozījumu rezultātā tika atsaukti ierakstītie pasta ziņojumi, izmantojot tiesas procesus, tostarp elektronisko pastu vai tiešsaistes paziņojumus. Tā rezultātā tika ietaupīti 396 418 eiro.

Atsevišķu izdevumu veidu horizontālā analīze

- Veikta analīze par degvielas un apkures izmaksām atbilstoši tirgus cenām. Līdz ar to Ekonomikas ministrijai no 2017. gada ir uzdots publicēt pieņēmumus par degvielas (naftas), gāzes un elektroenerģijas cenu prognozēm vai atsauci uz starptautisko institūciju prognozēm, ko ministrijas un citas centrālās valsts institūcijas var izmantot, sagatavojot budžeta pieprasījumus 2017. gadam un vidējam termiņam.
- Konstatēts, ka, analizējot ministriju reprezentācijas izdevumus, ministrijiem nevar noteikt vienotu šo izdevumu līmeni, līdz ar to, plānojot reprezentācijas izdevumus, Finanšu ministrija valsts pārvaldes iestāde aicina piemērot Administratīvo un tēla veidošanas pasākumu nodrošināšanas pamatprincipus.

Nulles budžeta principa īstenošanas iespējas

- Veikta budžeta programmu analīze, lai noskaidrotu, kuras valsts budžeta programmas tiek plānotas pēc nulles budžeta principa. Tika noteiktas šādas klasiskās nulles budžeta pazīmes Latvijas gadījumā:
  - Izdevumi rodas no maksājumu grafikiem;
  - Izdevumi ir atkarīgi no finansējuma saņēmēju skaita/izmaksu summas;
  - Izdevumi paredzēti projektu finansēšanai;
  - Citi gadījumi, kad izdevumu summa veidojas katru gadu no nulles cikla vai nav pārmantojama izdevumu.

“Nulles budžeta veidošanas” principa ieviešana atsevišķiem pilotprojektiem – valsts kompensējamiem medikamentiem un materiāliem un publisko bibliotēku pārvaldībai tiks uzsākta 2017. gadā.

Detalizēts prioritāro nozaru novērtējums (veselība un izglītība)

• Veselības nozare

Veselības nozarē analizēta izlietotā finansējuma un tā raksturojošo rādītāju sasaiste sekojošās jomās:

- *Stacionārā veselības aprūpe* (tarifu un kvotu necaurredzamība, slimnīcu finansējums, medicīniskā aprīkojuma noslodze);
- *Ambulatorā veselības aprūpe* (ģimenes ārstu finansējums, medicīniskā aprīkojuma noslodze, tarifu politikas atšķirības, kompensējamo zāļu saraksta papildināšana ar lētāku analogu).

Lai sakārtotu veselības nozares jomu VM tika doti vairāki uzdevumi, kuru rezultātā:

1. Veselības ministrija izstrādāja priekšlikumus veselības sistēmas strukturālajām reformām, izmantojot papildu finansējumu. To rezultātā sekundāro ambulatoro veselības pakalpojumu skaits 2017. gadā tika samazināts par 25 %, 2018. un 2019. gadā — par 50 %;
2. Veselības ministrija attīstīja virkni ārstniecības iestāžu, sadalot slimnīcas četros līmeņos;
3. Veselības ministrija izstrādāja padotības iestāžu reorganizācijas stratēģiju;
4. Tika pārskatīti radioloģijas tarifi, pārskatot manipulāciju tarifu aprēķinos iekļauto iekārtu vērtības, kā rezultātā tika samazinātas iekārtu nolietojuma izmaksas un radioloģijas tarifi;
5. Lai nodrošinātu veselības aprūpes budžeta caurskatāmību, tika likvidēta Veselības ministrijas budžeta apakšprogramma 33.01.00 “Medicīna” un tās finansējums sadalīts sešās apakšprogrammās.

• Izglītības nozare

Izglītības nozarē analizēta izlietotā finansējuma un tā raksturojošo rādītāju sasaiste sekojošās jomās:

- Valsts budžeta mērķdotācijas pašvaldībām (pedagogu skaits, darba slodzes, izglītojamo skaits);
- Valsts budžeta izdevumi vispārējai izglītībai;
- Valsts budžeta izdevumi profesionālās izglītības mācību iestādēm (audzēkņu un pedagoģisko darbinieku skaits);
- Valsts budžeta izdevumi augstākajai izglītībai (Studentu un akadēmiskā personāla skaits, budžeta vietu skaits, studiju programmu dublēšanās).

Lai sakārtot pašvaldību padotībā esošo internātskolu, speciālo pirmsskolas izglītības iestāžu, speciālo internātskolu, Izglītības iestāžu reģistrā reģistrēto attīstības un rehabilitācijas centru finansēšanas modeli, Izglītības un zinātnes ministrija paredzēja 2017. gadā segt no valsts budžeta finanšu līdzekļiem uzturēšanas izdevumus pašvaldību speciālajām pirmsskolas izglītības iestādēm 30% apmērā.